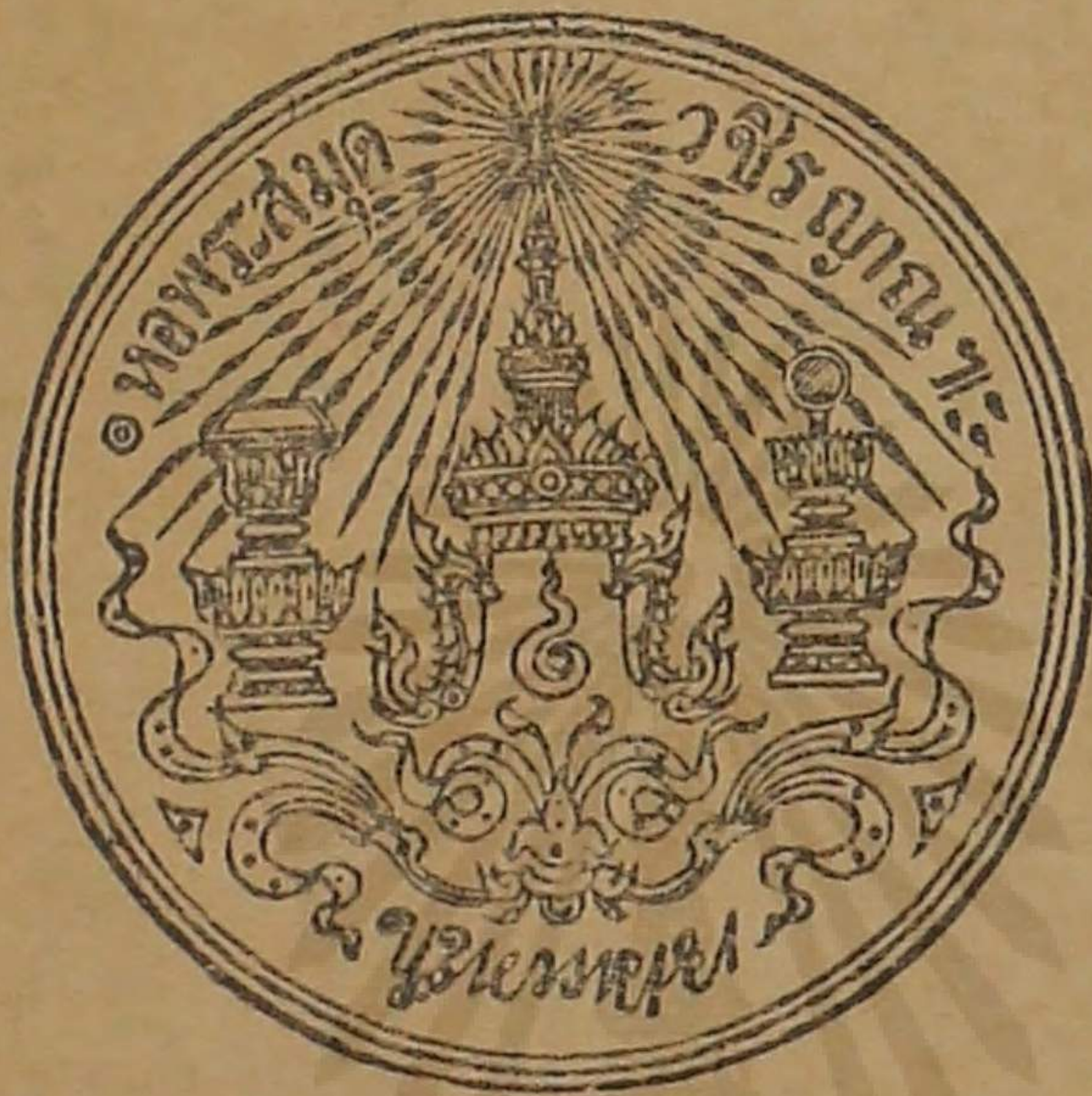

๐. ๒๗, ๗๖๑๖๖๖

ทำเนียบนาม ภาคที่ ๓

ตำราทำเนียบบัณฑิตกฤตกรungskัมพูชา

พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

มหาเสวกโท เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ (ชุ่ม อภัยวงศ์)

ป จ, ปช, ปม, รัตน วปร ๒, ร จ พ,

๕ ๔/
เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๕

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ ไสกลพิมพ์วรรณสาร

มหาเสวกโท เจ้าพระยาอภัยภูเบศร

(ชุ่ม อภัยวงศ์)

ปจ, ปช, ปม, รัตน วปร๓, รจพ,

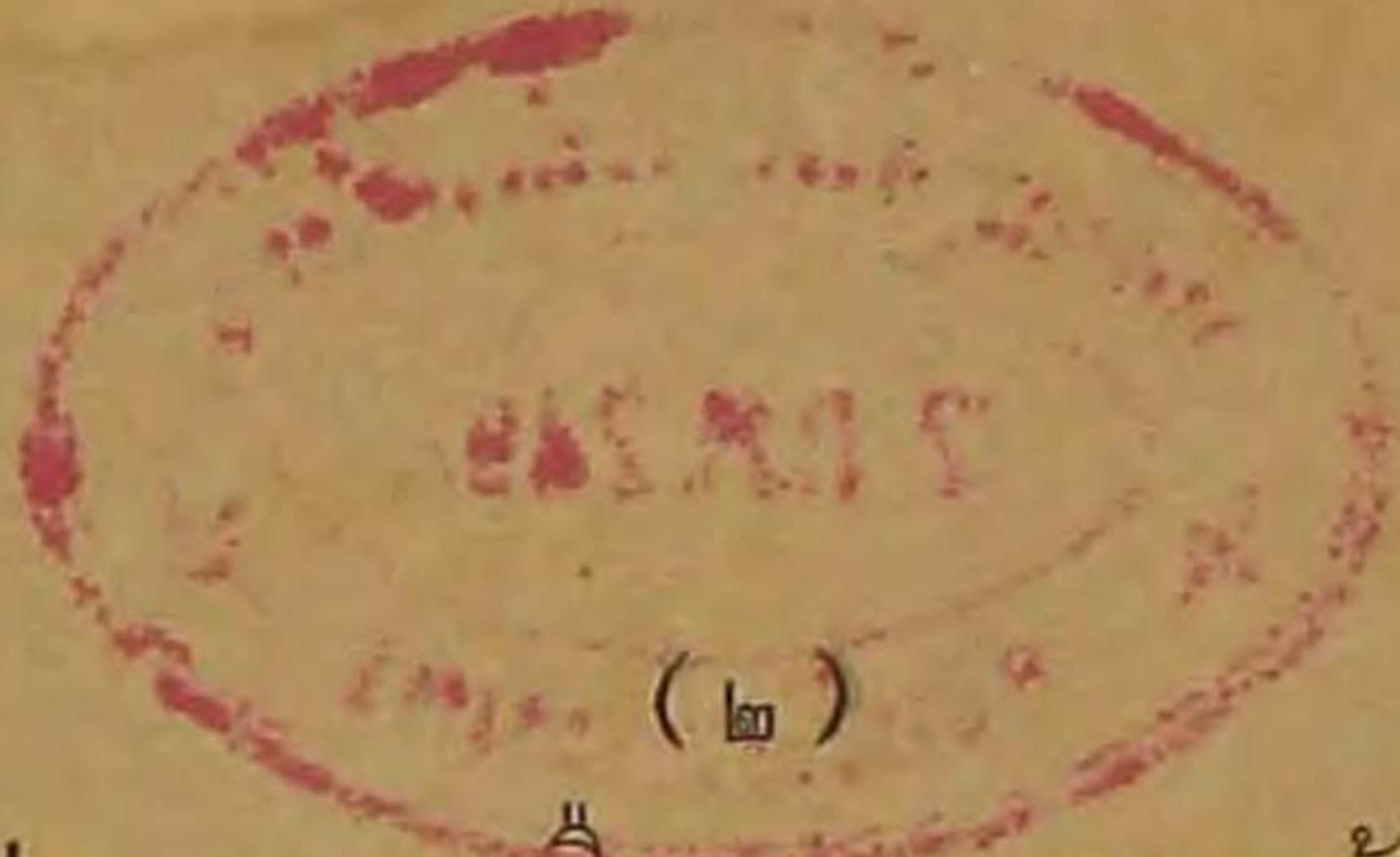
คำนำ

นายช่วง อภัยวงศ์ มหาคเล็ก ผู้เป็นเจ้าภาพงานศพมหาเสวกโท
เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ (ชุ่ม อภัยวงศ์) ให้มาแจ้งความยังหอพระสมุด
วชิรญาณสำหรับพระนคร ว่ามีครุฑท้าวจะพิมพ์หนังสือสำหรับแจกเมื่อ
พระราชทานเพลิงศพบิดาเล็กเรื่อง ๑ ขอให้กรรมการช่วยเลือกหนังสือ
ในหอพระสมุด ฯ ให้ ข้าพเจ้าจึงเลือกหนังสือทำเนียบนามภาคที่ ๓
อันเป็นตำราทำเนียบบัณฑิตก๊กกรุงกัมพูชาให้พิมพ์ ด้วยคิดเห็นว่า
ญาติแลมิตรของเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์มีอยู่ทั้งท ในพระราชอาณาเขตรน
แลในกรุงกัมพูชา หนังสือแจกไปจะได้เป็นประโยชน์ในทางความรู้
แก่ผู้ที่จะได้ รัยทั่วทุกฝ่าย

ประวัติเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์

เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ (ชุ่ม อภัยวงศ์) เกิดที่เมืองพระตะบอง
ในรัชกาลที่ ๔ เมื่อฉนวนจันทร์ ที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๔๐๔
เป็นบุตรเจ้าพระยาศุภราชธรรมนิทร์ (เย็บ) ผู้สำเร็จราชการเมืองพระ
ตะบอง บิดานำเข้ามาถวายตัวเป็นมหาคเล็กหลวง รัยราชการอยู่
ในกรุงเทพฯ ฯ แต่ยังไม่ทันหมั้น มอบให้ศึกษาอยู่ในสำนักสมเด็จพระ
ยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์จนได้รัยพระราชทานสัญญาบัตร เติมเป็นนาย
รองเลขาธิการ ร่องหุ้มแพรมหาคเล็ก รัยราชการอยู่ในกรุงเทพฯ ฯ
หลายครั้งได้รัยพระราชทานสัญญาบัตรเลื่อนบัณฑิตก๊กคนเป็นทพระอภัย

พิทักษ์ ตำแหน่งผู้ช่วยราชการเมืองพระตะบอง แล้วออกไปรับราชการอยู่
 กษัตริย์ ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๓๕ เจ้าพระยาศุภชวลิต (เอียด) องคมนตรี
 กรม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานสัญญาบัตรเลื่อนยศ
 คึกคักเป็นพระยาศุภชวลิต ลำเจ้าราชการเมืองพระตะบองต่อมา
 เมืองพระตะบองแลเมืองเสียมราฐนั้น แต่เดิมเป็นอาณาเขต
 ของกรุงกัมพูชา เมื่อรัชกาลที่ ๓ เกิดจลาจลในกรุงกัมพูชา เหตุด้วย
 เจ้านายในราชวงศ์เกิดเป็นอริกัน พวกเขมรก็เลยแตกกันเป็นหลาย
 พวก ครอบงำพื้นที่ในราชวงศ์กรุงกัมพูชาเกือบจะสูญสิ้นไปในคราว
 นั้น ที่เป็นชายเหลือแต่หนักพระองค์เองก็ขย่มเยาว์ พระบาทสมเด็จพระ
 พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จึงทรงพระกรุณาโปรด ฯ ให้รับเข้ามาทรง
 บำรุงเลี้ยงเป็นพระราชบุตรบุญธรรมอยู่ในกรุงเทพ ฯ และในเวลาเมื่อ
 หนักพระองค์เองขย่มเยาว์อยู่นั้น โปรด ฯ ให้เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์
 (แบน) ผู้เป็นต้นสกุลอภัยวงศ์ ลงไปรับราชการกรุงกัมพูชาอยู่หลายปี
 ครั้นหนักพระองค์เองเติบโตใหญ่ เมื่อจะพระราชทานอภิเษกเป็นพระเจ้า
 กรุงกัมพูชา ทรงพระราชดำริว่าเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ (แบน)
 ได้รับราชการกรุงกัมพูชามาช้านาน มีข้าเห็นใจความชอบ แต่ส่วนตัว
 เคยเป็นพรรคพวกคู่อริกับบรรพการของหนักพระองค์เองมาแต่ก่อน จะให้
 อยู่เป็นข้าเฝ้าในกรุงกัมพูชา ทรงเกรงจะเกิดกั้นแค้นกันไม่เรียบร้อย
 จึงมีพระราชดำริสขอมเมืองพระตะบองเมืองเสียมราฐให้เจ้าพระยาอภัย
 ภูเบศร์ (แบน) ครอบครองชนต้อกรุงเทพ ฯ เมืองพระตะบองเมือง
 เสียมราฐจึงมาชนต้อกรุงเทพ ฯ แต่นั้น แต่เพราะเป็นหัวเมืองเขมร

อยู่ชายพระราชอาณาเขต ติดต่อกับแดนกรุงกัมพูชา จึงโปรด ฯ
 ให้ปกครองกันตามประเพณีเขมร ไม่เหมือนกับหัวเมืองทั้งปวง คือ
 ให้ผู้สำเร็จราชการจัดการเก็บภาษีอากรใช้จ่ายในการปกครองโดยลำพัง
 เป็นต้น เมื่อตำแหน่งผู้ว่าราชการเมืองว่าง ก็มักทรงเลือกสรร
 ในเชื้อวงศ์ของเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ (แบน) เป็นผู้สำเร็จราชการเมือง
 แต่ต่อมาถึงชั้นหลังโปรด ฯ ให้แยกการปกครองออกเป็น ๓ เมือง คือ
 เมืองพระตะบองเมือง ๑ เมืองเสียมราฐเมือง ๑ เมืองศรีโสภณเมือง ๑
 เป็นทั้งนมาจนเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ (ชุ่ม อภัยวงศ์) ได้เป็นพระยา
 ทาธรรวณินทร์ผู้สำเร็จราชการเมืองพระตะบอง

เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ (ชุ่ม อภัยวงศ์) ผิดกับผู้สำเร็จราชการ
 เมืองพระตะบองแต่ก่อน ๆ เหตุด้วยได้เข้ามาศึกษาอยู่ในกรุงเทพ ฯ
 ชานาน คำนเคยราชการทางอินแลทวายพระราชานิยมตระหนักแน่ว่า
 ชนบรรพบุรุษ กอบด้วยความกตัญญูจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีอยู่ในอชยาครัยเป็นนิจ เมื่อได้เป็นผู้สำเร็จ
 ราชการเมืองพระตะบอง ก็ตั้งใจปฏิบัติราชการตามทางพระราช
 นิยม ยินดีในการที่ทรงจัดเปลี่ยนแปลงวิธีปกครองหัวเมืองเขมร เช่น
 จัดตั้งเป็นมณฑลบรรพชา มีสมุหเทศาภิบาลตั้งอยู่ณเมืองศรีโสภณ
 เป็นต้น ก็แลในสมัยนั้นเผชิญประจวบเวลาที่ทางพระราชไมตรีกับ
 ฝรั่งเศสมีหมอง เมืองพระตะบองเป็นน่าน้ำด่านอยู่ต่อแดนเมืองเขมร
 ในบารุงของฝรั่งเศส มักมีเหตุการณ์เกิดเป็นปากเสียงเนื่อง ๆ
 เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ ฯ คุณแลรักษาราชการโดยความสามารถฉลาดรู้ที่

ไต่ทางเสียม ปฏิบัติราชการ โดยซื่อตรงจงรักต่อไต่ฝ่าลของธลีพระบาท
 ตลอดมา เพราะฉะนั้นเมื่อพระยาศักกคามิกิเคชวรฤทธิ (คั้น) สมุห
 เทศาภิบาลมณฑลบูรพาคนแรกถึงอนิจกรรม จึงทรงพระกรุณาโปรด
 เกล้า ฯ ให้เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ เมื่อยังเป็นพระยาท้าวธรรณินทร์
 เป็นทสมุหเทศาภิบาล ดำริราชการมณฑลบูรพาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖
 โดยทรงไว้วางพระราชหฤไทย แลโปรด ฯ ให้คงว่าราชการเมือง
 พระตะบองด้วย

ถึง พ.ศ. ๒๔๔๙ เวลาเมื่อจะพระราชทานคนเมืองพระตะบองเสียม
 ราชูแก่กรุงกัมพูชา เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ ฯ ให้กราบบังคมทูลพระ
 กรุณา ว่าขุ้แลบิคาไต่เป็นข้าทูลลของธลีพระบาทมาหลายชั่วชั้นบรรพ
 บุรุษแล้ว ไม่ปราถนาจะย้ายไปเป็นข้ากรุงกัมพูชา ถ้าพระราชทาน
 เมืองพระตะบองเสียมราชูไปเป็นของกรุงกัมพูชาเมื่อใด ขอพระราช
 ทานพระบรมราชานุญาตอพยบครอบครัวบุตรหลานละภูมิลำเนาเข้ามาช่วย
 ราชการสนองพระเดชพระคุณอยู่ในกรุงเทพ ฯ พระบาทสมเด็จพระจุล
 จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักในความภักดีของเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ ฯ
 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ว่ากล่าวกับฝรั่งเศส ถึงเรื่องเจ้าพระยา
 อภัยภูเบศร์ ฯ ในเวลาเมื่อปลุกษาทำหนังสือสัญญาขึ้น ตกกลงกันว่า
 ฝรั่งเศสยอมจะออกเงินชดใช้ ให้เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ ฯ บลเสี้ยนเหรียญ
 จนตลอดอายุ และยอมให้เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ อพยบครอบครัวบุตร
 หลาน กับทั้งทรัพย์สินสมบัติอันเป็นส่วนของตนเองเข้ามากรุงเทพ ฯ ไต่
 ตามปราถนาทุกประการ เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ ฯ ก็อพยบเข้ามาเมื่อ

พ.ศ. ๒๔๕๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระอนุสร
 คำนึงถึงข้าพเจ้าเห็นใจความชอบ และความจงรักภักดีของเจ้าพระยาอภัย
 ภูเบศร์ ฯ จึงได้กล่าวมา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เลื่อน
 ยันตาคักกชนเป็นเจ้าพระยา เมอวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๐ นั้น
 มีราชทินนามว่าเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ ขรมนเรศวร สวามิภักดิ์ สมบูรณ์
 คักกชกมลพนธ์ ยุตธรรมธรรมาศย อธิยาศรัย อภัยพิริยประวากรมพาห
 มีตำแหน่งราชการในกระทรวงมหาดไทย ถอดศักดินา ๑๐,๐๐๐ พระราช
 ทานยศเป็นมหาอำมาตย์โท

เมื่อเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ ฯ รัยราชการในรัชกาลที่ ๕ ได้พระราช
 ทานพานทองเมื่อทรงตั้งเป็นพระยาศุภราชธรรมนิทร์ แลต่อมาด้วยความ
 ชอบได้รัยพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นข้าพเจ้าเห็นใจหลายครั้ง และ
 เลื่อนชั้นชนโดยลำดับมา จะกล่าวแต่เฉพาะชั้นสูงสุดที่ได้รัยพระราช
 ทาน คือเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าชั้นที่ ๑ ช่างเผือกชั้นที่ ๑
 มงกุฎสยามชั้นที่ ๑ เหริยฉัตรพรวติมาลา แลเหริยฉัตรระลอกในงาน
 พระราชพิธี ได้รัยพระราชทานตามบันตาคักกชอีกหลายอย่าง

เมื่อแรกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ ฯ อพยพมาจากเมืองพระตะบอง มา
 ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ในกรุงเทพ ฯ แต่ผู้คนบริวารแลพาหนะต่าง ๆ ให้อยู่
 ที่เมืองปราชญ์บุรี จึงตั้งบ้านที่เมืองปราชญ์บุรีอีกแห่งหนึ่ง ชั้นเดิม
 เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ ฯ อยู่ในกรุงเทพ ฯ นาน ออกไปอยู่ที่บ้านเมือง
 ปราชญ์บุรีบ้าง ต่อมาเห็นอยู่ที่เมืองปราชญ์บุรีมีความผาศกกว่าอยู่ใน
 กรุงเทพ ฯ ก็ช่วยเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ มอติยาศรัยชอบเที่ยวเข้ามาแต่

เดิม เมื่อนางราชการชอขไปเที่ยวโพนช้าง จึงออกไปอยู่ที่เมือง
 ปราจีนบุรีมากกว่าอยู่ในกรุงเทพ ฯ แล้วเลยปลูกสร้างบ้านเรือนเป็น
 หลักแหล่งอยู่ที่เมืองปราจีนบุรีนั้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอม
 เกลาเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาศเมืองปราจีนบุรีครั้งหลัง เจ้าพระยา
 อภัยภูเบศร์ขอรับนำทจกการรับเสด็จ ประพาศตงศรีมหาโพธิ์ โดยลำภัง
 ใต้จกช้างมาพาหนะของตนรับกระบวรเสด็จ ทัวเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์
 ขนชคอช่างพระที่นั่งเอง นำเสด็จไปประพาศตงศรีมหาโพธิ์ เป็นท
 ลำราญพระราชหฤทัยในครั้งนั้น ต่อมาเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์คคสร้างตง
 ใหญ่ขนทขานณเมืองปราจีนบุรีหลัง ๑ หวังว่าถ้าเสด็จประพาศเมือง
 ปราจีนบุรีอีก จะเชิญเสด็จประทับที่ขานเรือน รับเสด็จสนองพระเศช
 พระคุณให้เต็มกำลังอีกสักครั้ง ๑ แต่สิ้นรัชกาลเล็กน้อย หาได้
 รับเสด็จตงประสงค์เมื่อในรัชกาลที่ ๕ ไม่

ถึงรัชกาลขงขงขง เสด็จประพาศเมืองปราจีนบุรีเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๕
 เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์จึงขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาศเชิญเสด็จ
 ประทับที่ขาน จกการรับเสด็จตลอดจนทั้งราชบริพาร สนองพระเศช
 พระคุณสมปรารถนาในครั้งนั้น ได้พระราชทานเหรียญตนาภรณ์ชั้นที่ ๒
 และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มียศเป็นราชเสวกโทในพระราชสำนัก
 ด้วยแต่นั้นมา โดยทรงพระราชดำริเห็นความสำคัญกคของเจ้าพระยา
 อภัยภูเบศร์แต่หนหลังจนกระทั่งทจกการรับเสด็จครั้งนั้น

เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์มีขตริคามาก ที่เป็นขตริคตาของคณหญิง
 อิง ซึ่งถงแก่กรรมเลียบแต่เมื่อสามขงเป็นทพระยาคทาธรรณทรณนั้น

๔ คน คือหม่อมเช่อม กฤษดากร ผนวกรวม ในพระวรวงศ์เธอ
 พระองค์เจ้าจรรยาฤกษ์กฤษดากรคน ๑ นางรณภรรยาพระยาภักดีธำมณ
 วิศิษฎ์ (เชียร กัลยาณมิตร) ผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งถึง
 แก่กรรมเสียแต่เมื่อสามปีเป็นหลวงสถิตย์พิจนกรคน ๑ พระอภัยพิทักษ์
 (เลื่อม อภัยวงศ์) ใ้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตติย
 จุลจอมเกล้าขัตติยคุณูปการเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์คน ๑ นายช่วง อภัยวงศ์
 มหาศาลคน ๑ ขัตติยคุณูปการ ๓ ซึ่งกล่าวนามมาข้างต้นบิดาได้ตกแต่ง
 ให้มีบ้านเรือนเป็นอิสระไปแล้ว แต่นายช่วง อภัยวงศ์ ขัตติยคุณูปการ
 เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ได้ถนอมเลี้ยงมาเองตั้งแต่มารดาถึงแก่กรรมเมื่อ
 ยี่สิบเจ็ด จึงส่งมอบทรัพย์สินสมบัติบรรดามีได้แบ่งให้แก่ผู้อื่น ให้นายช่วง
 อภัยวงศ์ เป็นผู้รับมรดก และให้เป็นเจ้าภาพจัดการศพในเวลาเมื่อ
 เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ถึงอสัญกรรม.

เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ช่วยโรคภัยไข้เจ็บมาหลายปี เมื่อ
 รู้ตัวว่าจะมีชั้วตรอยู่ไม่ได้ยืดยาว ก็ตั้งหน้าขำเพื่อบุการกุศล บริจาค
 ทรัพย์สร้างโรงเรียน โรงพยาบาล แลบูรณปฏิสังขรณ์วัดแก้วพิจิตร
 ที่เมืองปราจีนบุรีใหม่ทั้งวัด เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์อำนวยความสะดวกก่อสร้าง
 แลคึกเขยอย่างเองทั้งนั้น จนอาการหนักถึงไม่สามารถจะทำการนั้น
 ได้จึงได้เสวยงาน เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ช่วยมาจนถึงวันที่ ๒๗ สิงหาคม
 พ.ศ. ๒๔๖๕ ถึงอสัญกรรม คำฉนวนอายุได้ ๖๓ ปีทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้า ฯ พระราชทานโกศผู้ประคองศพตามเกียรติยศเจ้าพระยา
 และพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ทำการปลงศพที่วัดแก้วพิจิตร

(๘)

ซึ่งเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ให้บรรณปฏิสังขรณ์ณเมืองปราจีนบุรีตามความ
ประสงค์ของวงศ์ตระกูล สืบเนือความตามเรื่องประวัติของเจ้าพระยา
อภัยภูเบศร์ท่าน.

ข้าพเจ้าขออนุโมทนากุศลบุญราษิตกษิณานุประทาน ซึ่งบุตรแล
ธิดาได้จัดการบำเพ็ญกุศลสนองคุณเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ ผู้บิดา โดย
ความกตัญญูกตเวที แลได้พิมพ์หนังสือเรื่องนี้ให้แพร่หลาย หวังใจ
ว่าผู้ที่ได้รับสมุดเล่มนี้ไปคงจะพอใจแลอนุโมทนาด้วยทั่วไป.

ทำ ณ กรุงเทพมหานคร สภานายก

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๕

สารบาน

อธิบายทำเนียบขุนนางกรุงกัมพูชา	หน้า	๑
ตำแหน่งเจ้าชั้นสูง	๑๑	๑
ตำแหน่งเจ้าชั้นรอง	๑๑	๑
ทำเนียบขุนนางกรุงกัมพูชา	๑๑	๒
ขุนนางสำหรับเอก ฝ่ายทรงราช	๑๑	๓
ปลัดกรมสำหรับเอก	๑๑	๖
กรมตำรวจสำหรับเอก	๑๑	๑๔
กรมมหาดเล็ก	๑๑	๑๖
กรมปโรหิต	๑๑	๑๗
กรมพราหมณ์	๑๑	๑๘
ขุนนางสำหรับโท ฝ่ายมหาอุปโยราช	๑๑	๑๘
ปลัดกรมสำหรับโท	๑๑	๑๙
กรมตำรวจสำหรับโท	๑๑	๒๓
ขุนนางสำหรับตรี ฝ่ายมหาอุปราช	๑๑	๒๕
ปลัดกรมสำหรับตรี	๑๑	๒๖
ขุนนางสำหรับจัตวา ฝ่ายพระท้าว	๑๑	๒๘
ปลัดกรมสำหรับจัตวา	๑๑	๒๙
กำหนดเครื่องยศขุนนางกรุงกัมพูชา	๑๑	๓๐
เมืองส่วยขุนนางกรุงกัมพูชา	๑๑	๓๐
ตำแหน่งพระราชาคณะสำหรับเอก	๑๑	๓๔
ตำแหน่งพระราชาคณะสำหรับโท	๑๑	๓๔
ตำแหน่งพระราชาคณะสำหรับตรี	๑๑	๓๕
ทำเนียบหัวเมืองชนกรุงกัมพูชา	๑๑	๓๕
เมืองซึ่งไม่มีในทำเนียบ	๑๑	๓๙

ทำเนียบขุนนางกรุงกัมพูชา

ทำเนียบขุนนางอยู่ในกระทรวงมหาดไทย ว่าเป็นของครั้งองค์สมเด็จพระนารายณ์ราชา ฯ (นักพระองค์เอง) แต่ในรัชกาลที่ ๓ ฉบบ ๓ พระยาจำแลนบกี้ (เกช) ออกไปราชการเมืองเขมร ในรัชกาลที่ ๔ ได้จักมาฉบบ ๓ แลเป็นหนังสือปลักอีกฉบบ ๓ จะถูกต้องฤาคลาด เคลื่อนกบตจริงเพียงไรทราบไม่ได้ แต่เป็นหนังสือเก่ามีอยู่ จึงได้พิมพ์ไว้มิให้สายสูญไปเสีย

ตำแหน่งเจ้าชั้นสูงในกรุงกัมพูชามี ๔ ตำแหน่ง คือ

๑ สมเด็จพระเจ้ากรุงกัมพูชา ในยหนังสือเรียกว่าพระทรงราชย์

๒ สมเด็จพระมหาอุปโยราช

๓ สมเด็จพระมหาอุปราช

๔ สมเด็จพระวรราชินี อีกในยหนังสือเรียกว่าพระท้าว คือพระชนน

ของพระเจ้ากรุงกัมพูชา

ตำแหน่งสูงทั้ง ๔ นี้ ได้ทราบว่า ตำแหน่งมหาอุปโยราชได้เล็ก เสียแต่ครั้งองค์สมเด็จพระทริภุชเษเป็นพระเจ้ากรุงกัมพูชา องค์สมเด็จพระนโรดมเวลานั้นเป็นแต่พระมหาอุปราช มาครั้งองค์สมเด็จพระนโรดม เป็นพระเจ้ากรุงกัมพูชา องค์สมเด็จพระศรีสวัสดิ์ ชงเวลานั้น เป็นองค์พระทริราชคในยไตรแก้วฟ้า ก็เป็นแต่มหาอุปราชมาจนกระทั่ง ได้ทรงราชย์

ตำแหน่งเจ้าชั้นรองลงมา ในทำเนียบเรียกว่าชั้นพระญาติ มีนาม ในทำเนียบ ดังนี้

- ๑ สมเด็จพระองค์แก้ว
- ๒ สมเด็จพระเอกาทศรถ
- ๓ สมเด็จพระอภัยทศ
- ๔ สมเด็จพระศรีสุคนธ์ยศ
- ๕ สมเด็จพระโสทรราชา
- ๖ สมเด็จพระโสเสวราชา
- ๗ สมเด็จพระโสทรนราชา
- ๘ สมเด็จพระประจักษ์มราชา
- ๙ สมเด็จพระรามธิบดี
- ๑๐ สมเด็จพระลักษณรามา
- ๑๑ สมเด็จพระเทพสัจจา
- ๑๒ สมเด็จพระภูวคลราชา

ทำเนียบข้าราชการกรุงกัมพูชาแบ่งขุนนางเป็น ๔ ลำดับ เรียกว่า
 ลำดับเอก ลำดับโท ลำดับตรี ลำดับจัตวา

ลำดับเอก	เป็นข้าราชการฝ่ายพระทรงราชย์
ลำดับโท	เป็นข้าราชการฝ่ายมหาอุปโยราช
ลำดับตรี	เป็นข้าราชการฝ่ายมหาอุปราช
ลำดับจัตวา	เป็นข้าราชการฝ่ายพระท้าว

ขุนนางทั้ง ๔ ลำดับนี้ มีจำนวนมากกว่ากันโดยลำดับ เมื่อตำแหน่ง
 มหาอุปโยราชว่าง ขุนนางลำดับเอกโทสมทบอยู่ในฝ่ายทรงราชย์ เห็น
 จะสมทบมาแต่ครั้งองค์สมเด็จพระศรีสุคนธ์ยศ ส่วนขุนนางลำดับจัตวานั้น
 ทราบว่าตั้งแต่พระท้าวอันเป็นชนนีขององค์สมเด็จพระนโรดมพิราไลยแล้ว
 ก็เลิกแลไม่มีใ้ตั้งต่อมา

ทำเนียบขุนนางกรุงกัมพูชาสำหรับเอก

ศักดิ์นา ๑๐๐๐๐

เจ้าฟ้าทละหะ	เป็นเสนาบดีนายก
พระยายมราช	จตุสดมภ์
พระยาวิง	”
พระยากลาโหม	”
พระยาจักรี	”

ศักดิ์นา ๕๐๐๐

พระยาวงศาธรรมิกราช	เป็นนายหอไตร
พระยามหามนตรี	ทูลฉลองขวา
พระยามหาเทพ	ทูลฉลองซ้าย
พระยามหาเสนาธิบดี	ทหารองขวา
พระยาโยธาสงครามธิบดี	ทหารองซ้าย
พระยาพระเสด็จ	เจ้ากรมสังฆการีขวา
พระยาสุภาธิบดี	ว่าความแพ่งซ้าย
พระยามนตรีสุคราฐ	เจ้ากรมกฎหมาย

ศักดิ์นา ๔๐๐๐

พระยาโกษาธิบดี	เป็นนายคลังนพรัตน์ขวา
พระยาพระคลังธิบดี	เป็นนายคลังนพรัตน์ซ้าย
พระยาขรรคนายก	เป็นนายคลังโกไสยพัทธขวา

พระยาราชนายก	เป็นนายคลังโกไสยพัตรซ้าย
พระยาภิรมขมนตรี	เป็นนายคลัง โภชนสาส์ขวา
พระยาศรีอรรคราช	เป็นนายคลัง โภชนสาส์ซ้าย
พระยาโหราธิบดี	โหราขวา
พระยาโหราพิทักษ์	โหราซ้าย
พระยาราชาพิแพทย์	เป็นเจ้ากรมหมอยาขวา
พระยาแพทยา	เจ้ากรมหมอยาซ้าย
พระยาพหลเทพกระษัตราธิบดี	นายฉางข้าวขวา
พระยาพหลเทพกระษัตราธิบดี	นายฉางข้าวซ้าย
พระยาศรีพพัฒน์	นายหัวเบยขวา
พระยาสมุขติบาล	นายหัวเบยซ้าย
พระยามหาธิบดี	เป็นนายพระกลดขวา
พระยาศรีสุนทร	เป็นนายพระกลดซ้าย
พระยาไชยภูกเศรษจิว	เป็นนายตราขวา
พระยามนตรีไชยัน	เป็นนายตราซ้าย
พระยาณรงค์เสนา	นายท่งอัครขวา
พระยาณรงค์อธิบดี	นายท่งอัครซ้าย
พระยาวงศ์าธิบดี	สัสติขวา
พระยาศรีวิไชยศรีราชา	สัสติซ้าย
พระยาอุเทน	นายท่งคเชนทร์ขวา
พระยาเคนทอนายก	นายท่งคเชนทร์ซ้าย
พระยาจักรวงศ์รัตนอินทวิไชย	นายอาสา

ศักราช ๓๐๐๐

พระขรรค์ชัยคี	นายเสมียนขวา
พระอักษณชัยคี	นายเสมียนซ้าย
พระยาอำเภอกักต	นายปลื้มขวา
พระยารักษามณฑลเพชร	นายปลื้มซ้าย
พระยาไสเคชะ	นายฝักช้าง

ศักราช ๒๐๐๐

พระยารามโยธา	เจ้ากรมขันทใหญ่ขวา
พระยาเพชรสงคราม	นายชังคินคำซ้าย
พระยาเสนาชัยคี	เจ้ากรมขันทายคีลา
พระมนตรสงคราม	เจ้ากรมขันทายชุก
พระยาเคไชไชย	เจ้ากรมหอก
พระภักดีเสนา	เจ้ากรมหน้าไม้
พระสุพรรณทิพราช	เจ้ากรมช่างทอง
พระไชยชาติราช	นายช่างเหล็ก
พระรณเสนา	นายรถขวา
พระรณชัยคี	นายรถซ้าย
พระเสนาราชคเชนทร์	นายรักษาช่างขวา
พระวงศ์ราชา	นายรักษาช่างซ้าย

พระอุเทนราชา	นายกคลังข้างขวา
พระมหาปกัน	นายกคลังข้างซ้าย
พระเทพพรจนา	นายช่างสลัก
พระราชามณเฑียร	นายช่างเขียน
พระเสนา่หาก๊ก	อาญาศาลาขวา
พระภักดีเสนา่หา	อาญาศาลาซ้าย
พระเทศเสนา่หา	นายอาสาจีนขวา
พระเสนานุชิต	นายอาสาจีนซ้าย
พระเสนา่หานายก	นายกคลังขวา
พระเสนานิขิต	นายกคลังซ้าย
พระราชเสนา	อยู่ในมหาดไทย
พระอินทรเสนา	
พระราชานิขิต	นายอาสาจาม
พระวิจิตรนาวา	นายช่างเรือ

ปลัดกรมสำหรับเอก

เจ้าฟ้าทละหะ

ศักดินา ๕๐๐๐

พระพิพาวงศา	ปลัดเจ้าฟ้าทละหะ	นายคนตรี
พระราชานุก		นายเงรจา

ศักราช ๖๐๐๐

พระยาจักรวรรดิโยธา

พระจักรวิไชย

พระแสนสรไกร

พระวิไชยอินทรา

พระรามราชเทโช

พระมโนราชเสนา

พระรามราชโยธา

พระเสนาราชสงคราม

พระรามสรชิต

พระชำนาญสรไกร

พระรามสรไชย

พระไกรสรเสนา

พระไชยเสนา

พระทาเดชา

พระมหาอินชิต

พระอาวุธภูธร

พระศรีเสนา

ปลัดพระยายมราช

ศักราช ๕๐๐๐

พระศรีนครบาล

ปลัดพระยายมราช

ศักราช ๖๐๐๐

พระรามเทโษ
พระมโนเสนา
พระแสนตรา
พระพิพาธิเขศวร

ปลัดพระยาวัง

ศักราช ๕๐๐๐

พระศรีทิพเนตร
พระเนตรอุไทย

ปลัดพระยาวัง

”

ศักราช ๖๐๐๐

พระแสนอนันต
พระแสนเสนา
พระราชาภูธร
พระนครสถ

ปลัดพระยากล้าใหม่

ศักราช ๕๐๐๐

พระเทพวรชุน

ปลัดกล้าใหม่

ศักราช ๖๐๐๐

พระแสนไชย
พระไภยอินทรา
พระไชยพิพา

พระเจษฎาธิราช
พระธิดา
พระมหาไชย
พระเทพมโน
พระไชยสมต
พระราชพิทักษ์
พระรักษาราช
พระราชเสนา
พระราชนุชิต

ปลัดพระยาจักรี

ศักดินา ๕๐๐๐

พระยาราชานุกูล

ปลัดพระยาจักรี

ศักดินา ๖๐๐๐

พระสมตอูเทน

พระคเชนทรราชา

พระสาจทรา

พระมหาอูเทน

ปลัดพระยาวงศาสุวรรณเพชร

ศักดินา ๔๐๐๐

พระทนิจสารเพ็ช

ปลัด

ศักราช ๕๐๐๐

พระมโนสารเพช

พระอัมฤคภุช

พระมนตริเสนา

พระภักติสารเพช

พระราชาธิบดี

• ปลัดพระยามนตรี ชัยชวา

ศักราช ๔๐๐๐

พระทิพเสนา

ปลัด

พระราชามาตย์

ปลัด

ปลัดพระยามหาเสนา

ศักราช ๔๐๐๐

พระสุรินทร์เดโช

ปลัด

ศักราช ๖๐๐๐

พระรามสรชิต

พระธานีสรไกร

พระรามสรไชย

พระไกรสรเสนา

ปลัดพระยาโยธาสงคราม

ศักราช ๔๐๐๐

พระสุนทรวิชัย

ปลัด

ศักราช ๖๐๐๐

พระรามสรชิต

พระขำนิงสรไกร

พระรามสรไชย

พระไกรสรสงคราม

ปลัดพระยาพระเสด็จ

ศักราช ๔๐๐๐

พระนเรนทรราชขัญญา

พระมนโรจราชขัญญา

พระศรีธรรมธรา

พระขัญญาธิราช

ปลัดพระยาสุภาธิบดี

ศักราช ๔๐๐๐

พระสุภาเสนา

พระสุภาอินชิต

พระสุภาราชา

พระสุภาภักดี

ปลัดพระยาโกษาธิบดี

ศักดินา ๔๐๐๐

หลวงราชาลีทธิ

หลวงชิตนายก

ปลัดพระยาพระคลัง

ศักดินา ๔๐๐๐

หลวงเทพโกษา

หลวงราชโกษา

ปลัดพระยาบรณายก

ศักดินา ๔๐๐๐

หลวงรัตนนายก

หลวงสถ์รนายก

ปลัดพระยาราชนายก

ศักดินา ๔๐๐๐

หลวงสถ์รนายก

หลวงมนตรีนายก

ปลัดพระยาภิมุขมนตรี

ศักดินา ๔๐๐๐

หลวงรัตนอากร

หลวงราชอากร

ปลัดพระยาศรีอรรคราช

ศักดิ์นา ๔๐๐๐

หลวงเทพอากร

หลวงทิพอากร

ปลัดพระยาพหลเทพสถ์ราชบัณฑิต

ศักดิ์นา ๔๐๐๐

หลวงเสนาธิบดี

หลวงมนตรีพิมล

ปลัดพระยาพหลเทพสถ์ทรานายก

ศักดิ์นา ๔๐๐๐

หลวงมหาพิมล

หลวงพนมนายก

ปลัดพระยาวงศาธิบดี

ศักดิ์นา ๔๐๐๐

หลวงเสนาธิบดี

หลวงแสนธิบดี

ปลัดพระยาศรีวิชัยเบศร์ราชา

ศักดิ์นา ๔๐๐๐

หลวงมุขราชา

หลวงเสน่หารราชา

หลวงแสนราชา

หลวงชำนาญราชา

ทำเนียบกรมตำรวจ มีทั้งสำรับเอกสำรับโท ทำเนียบเดิมไม่มี
องค์สมเด็จพระนโรดมตงชนทงกรม

สำรับเอก

หมวดจางวาง

๑	ออกญาบรรหารราชา	จางวางซ้าย
๒	ออกญาสุริยานุชิตชาญไชย	จางวางขวา

หมวดเจ้ากรม

๑	พระอินทริยเบศร์	
๒	พระพรหมเมศธิเบนทร์	
๓	พระนเรนทรธิปไตย	
๔	พระนรินทรธิปไตย	
๕	พระอรรคนิฤทธิไกร	
๖	พระอุไทยรตชา	
๗	พระจันทรายวิรัช	
๘	พระพิรุณลักขณา	
๙	พระฤทธิภาญไชย	
๑๐	พระอภัยบวร	เจ้ากรมเวียง

หมวดปลัดกรม

- ๑ จมนราชาไมตรี
- ๒ จมนทิพเสนา
- ๓ จมนสรียาราช
- ๔ จมนมาตยากร
- ๕ จมนศรีบริรักษ์
- ๖ จมนอกมรตนพมาน
- ๗ จมนศักกขรรณมย์
- ๘ จมนพมานมณเฑียร
- ๙ จมนภักตพลพรรค
- ๑๐ จมนพทกษมณเฑียร

กรมตำรวจหลัง

๑	ออกญาเทศานุภาพ	จางวาง
๒	ออกญาบรรจงสานุการ	จางวาง
๓	พระวิเศษโยธากร	
๔	พระกำจรจิตรรงค์	
๕	พระชาติสุรินทร์	
๖	พระอภัยภูมินทร์	
๗	พระอภัยธรณินทร์	
๘	หลวงรักษบริบาท	

๗ หลวงชาติสวัสดิ์

๘ หลวงอาวุธสำแดง

๙ หลวงแสงอาวุธ

ทำเนียบกรมมหาดเล็ก มีแต่สำหรับเอก ทำเนียบเดิมไม่มี

องค์สมเด็จพระนโรดมทรงชน แต่ตามทมิในนิกเขาใจว่าผิดข้าง

๑ พระยาบำเรอหรรักษ์

จางวาง

๒ พระยาจ้านงคภักดี

๓ พระยาบำเรอภุช

๔ พนายจิตรจ้านง

๕ พนายสทใจรักษ์

๖ หลวงนายเสวตร

๗ หลวงนายมหาสนิท

๘ นายจ่าจันทรจ่าเรณู

๙ นายจ่าเนตร

๑๐ นายสทจ่าลอง

๑๑ นายพิทักษ์ภบาล

๑๒ นายพิทักษ์ฤทธิไกร

๑๓ นายสุริยามาศย์

๑๔ นายปรีตาราช

๑๕ นายจอมใจ

- ๑๖ นายสรศักดิ์
- ๑๗ นายฉลองไวยเนตร
- ๑๘ นายบำเรอใจภักดี
- ๑๙ นายฉลองมิลา

กรมปโรหิต

มีแต่สำหรับเอก เป็นพราหมณ์ไว้มมวยทั้งนั้น

ศักดินา ๑๐๐๐๐

พระอัสภักดิ์ เป็นเสนาบดีนายก

พระพรหมาธิราช จตุสดมภ์

พระมินทรวิชัยดี ”

พระไชยวิชัยดี ”

พระธรรมราช ”

ศักดินา ๕๐๐๐

พระบรมจาร์วิชัยดี

พระเทพจาร์วิชัยดี

ศักดินา ๔๐๐๐

พระอินทโครบ

กรมสมเด็จพระมาฆะ

มีแต่สำหรับเอก เป็นพราหมณ์ มีหน้าที่รักษาพระขรรค์

ศักราช ๑๐๐๐๐

พระทนต์อิสร์
 พระทานอิสร์
 พระอัคนีสร์
 พระวงศาอิสร์

ขุนนางสำรับไท สมทบเข้าในฝ่ายทรงราชย์
 มีแต่ครั้งองค์สมเด็จพระศรีวิชัย

ศักราช ๑๐๐๐๐

สมเด็จพระเจ้าพระยา	เป็นเสนาบดีนายก
พระยาวงศาอรรคราช	จตุสดมภ์ ทิพยมราช
พระยาศรีธรรมมาธิราช	ทวิง
พระยาพิบูลยราช	ทกลาไหม
พระยาราชเคษะ	ทจักร

ศักราช ๕๐๐๐

พระยาภิราชวงศ์	ทูลฉลอง
พระยาธรรมอุไทย	เจ้ากรมสังฆการี
พระยาสุภามนตรี	ว่าความแพ่ง
พระยานราธิราช	เจ้ากรมกฎหมาย

ศักราช ๒๔๙๗

พระยาทนายอภัย	นายคลังนพรัตน์
พระยาภักดีนายก	นายคลังโกไสยพัตร
พระยาศรีวิฑูรย์	นายคลังโกชนาลัย
พระยาศรีวิฑูรย์โยวงค์	นายฉางเข้าเปลือก

ศักราช ๒๕๐๐

พระยามนตรีเสนา	นายท่งอัคร
พระยาเศนทอภัย	นายท่งเศนท
พระยาราชวิฑูรย์	เจ้ากรมเสนา
พระยาราชวิฑูรย์	นายพระกลต
พระยาเสนาพิทักษ์	นายขลุ่ย
พระสุพรรณนายก	นายช่างทอง
พระเทพสมต	นายราชรถ
พระเทพวงศา	นายอาสาเงิน
พระวงศาอุเทน	นายกองช่าง
พระเศนทรา	นายกองช่าง
พระสำเร็จนาวา	นายช่างเรือ

ปลัดกรมสารบัญฑิต

ศักราช ๒๕๐๐

พระมหาอภัย	ปลัดเสนาเจ้าพระยา	นายทนต์
------------	-------------------	---------

ศักราช ๒๐๐๐

พระไกรสรเสนา

พระทวงศา

พระเสนาธิเบศร์

พระเทศอนัษา

กรมพระวงศ์อรรคราช

ศักราช ๕๐๐๐

พระศรีนครธรรมราช

ปลัด

พระไชยจักรี

พระไชยเสนา

ปลัดพระยาศรีธรรมมาธิราช

ศักราช ๕๐๐๐

พระยาราชาทิพเนตร

พระเนตรทิพราชา

ปลัดพระยาภิมุขราช

ศักราช ๕๐๐๐

พระยาเทพภักดี

ปลัด

พระแสนอภัย

พระแสนธิปไตย

ปลัดพระยาราชเดชะ

ศักดินา ๕๐๐๐

พระราชภักดี

ปลัด

ศักดินา ๖๐๐๐

พระมนตรีคเชนทร์

ปลัดพระยาราชวงศา

ศักดินา ๔๐๐๐

พระมหามาศย์

ปลัด

ปลัดพระยาธรรมอุไทย

ศักดินา ๔๐๐๐

พระทกราชขัณฑ์ โฉ

พระมนโธราชขัณฑ์ โฉ

พระศรีคันทรา

พระขัณฑ์ภาวเนตร

ปลัดพระยาสุภามন্ত্রী

ศักดินา ๔๐๐๐

พระสุภาสัตริ

พระสุภาเสนา

พระสุภาอินชิต

พระสุภาราชา

ปลัดพระยาทูนาธิบดี

ศักดิ์นา ๔๐๐๐

หลวงราชโกษา

หลวงเทพโกษา

ปลัดพระยาภักดีนายก

ศักดิ์นา ๔๐๐๐

หลวงอินชานายก

หลวงเสนานายก

ปลัดพระยาธีกวงศา

ศักดิ์นา ๔๐๐๐

หลวงไทยพระองค์

หลวงไทยราชา

ปลัดพระยาศรีสุริโย

ศักดิ์นา ๔๐๐๐

หลวงมหาพิมล

หลวงพนมราชา

ปลัดพระยาราชาธิบดี

ศักดิ์นา ๔๐๐๐

หลวงมโนธิเบศร์

หลวงมหาธิเบศร์

กรมตำรวจในสมัยไท

หมวดจางวาง

- ๑ ออกญาราชานิกร
- ๒ ออกญาภิบาลราชา

หมวดเจ้ากรม

- ๑ พระอินทรราชา
- ๒ พระพรหมานุรักษ์
- ๓ พระไพรีพินาศ
- ๔ พระอาจสงคราม
- ๕ พระสิทธิพลแมน
- ๖ พระแสนศึกขนิ
- ๗ พระพิชิตณรงค์
- ๘ พระสังค์กษณา
- ๙ หลวงเสนาชูชีพ
- ๑๐ หลวงฤทธิสุนทร

หมวดปลัดกรม

- ๑ จมื่นพรหมเสนา
- ๒ จมื่นราชานุรักษ์
- ๓ จมื่นหริอินทรพินาศ

- ๔ จมนชาตินุชิต
- ๕ จมนชนะพลแมน
- ๖ จมนแสนคักกา
- ๗ จมนภีบาลรัตน
- ๘ จมนรักษามณฑลเศียร
- ๙ ขุนอุดมภักดี
- ๑๐ ขุนสุนทรภีรมย์

หมวดตำรวจหลัง

- ๑ ออกญาวิชิตบรรจง ว่างวาง
- ๒ ออกญาเคชนุภาพ ว่างวาง
- ๓ หลวงฤทธิรงค์ชาญไชย
- ๔ หลวงแสงสังหาร
- ๕ หลวงฤทธิไกร
- ๖ หลวงบำเรออุไทย
- ๗ หลวงภีบาลอุไทย
- ๘ หลวงจิตรไจราช
- ๙ หลวงฤทธิณรงค์
- ๑๐ หลวงชาติณรงค์
- ๑๑ หลวงกำจรไจราช

ขุนนางสารบบตรีพ่ายมหาอุปราช

ศักดินา ๑๐๐๐๐

พระยาเชษฐ	เป็นเสนาบดีคณาภิ
พระยาเอกราช	จตุสดมภ์
พระยาศรีทพวง	”
พระยาประเทศราช	”
พระยานรินทรราชธิปัต	”

ศักดินา ๕๐๐๐

พระยาธรรมาธิบดี	ทูลฉลอง
พระยาธรรมาธิบดี	เจ้ากรมสังฆการี
พระยาสุภาภิมุข	ว่าความแพ่ง
พระยาราชสุภา	เจ้ากรมกฎหมาย

ศักดินา ๔๐๐๐

พระยาศรีเทพสมุหบดี	นายคลังนพรัตน์
พระยาขจรนายก	นายคลังโกไสยพัศ
พระยาทิพมนตรี	นายคลังโกชนสาลี
พระยาเกษตราธิปัต	นายฉางข้าวเปลือก
พระเสนาบดีราช	นายพระกลต
พระยากระมาธิปัต	นายท่งอัคร
พระคเชนทรเสนา	นายท่งคเชนทร
พระยาศรีทพราช	เจ้ากรมสัสดี

ศักดิ์นา ๗๐๐๐

พระยาชำนาญพิทักษ์

เป็นนายปลัด

ศักดิ์นา ๖๐๐๐

พระราชสมตนาชรถ

พระคเชนทร์ทศกัน

นายกองข้าง

พระศรีทศกัน

นายกองข้าง

ปลัดกรมสารบัตร

ปลัดพระยาเชจู

ศักดิ์นา ๔๐๐๐

พระมนตรีเสนาหา

ศักดิ์นา ๖๐๐๐

พระเสนาราชสงคราม

ปลัดพระยาเอกราช

ศักดิ์นา ๕๐๐๐

พระศรีนครราชา

ปลัด

ศักดิ์นา ๖๐๐๐

พระอินทรจักร

พระภักดีสงคราม

ปลัดพระยาศรียุทวิชัย

ศักราช ๕๐๐๐

พระพิทักษ์ไทย

พระศรีพิทักษ์ไทย

ปลัดพระยาประเทศราช

ศักราช ๕๐๐๐

พระเทพอาญา

ปลัด

ศักราช ๖๐๐๐

พระเพชรราชา

พระมนตรีเสนา

ปลัดพระยานรินทรวิชัย

ศักราช ๕๐๐๐

พระราชาอาญา

ปลัด

ศักราช ๖๐๐๐

พระคเชนทรเสนา

ปลัดพระยาภิรมย์มนตรี

ศักราช ๔๐๐๐

พระมหานิชิต

ปลัดทูลฉลอง

ปลัดพระยาธรรมาคุด

ศักดินา ๔๐๐๐

พระมโนภักดี

พระศรีรัตนขัญญา

ปลัดพระยาบวรนายก

ศักดินา ๔๐๐๐

หลวงรัตนนายก

หลวงสถรนายก

ปลัดพระยาเกษตรา

ศักดินา ๔๐๐๐

หลวงมหาพิมล

หลวงพนนธิขัติ

ปลัดพระยาศรีราชา

ศักดินา ๔๐๐๐

หลวงภักดีราชา

หลวงชำนาญจราชา

ขุนนางสำเร็จความฝ่ายพระท้าว

พระยาอภัยพิไสนา

เขนเสนาบดีนายก

ศักราช ๑๐๐๐๐

พระยาวงศาอนุรักษ	ว่าที่ทกลาใหม่	แลยมราช
พระยาราชาขรรษา	ว่าที่พระยาวิง	พระยาจักร

ศักราช ๕๐๐๐

พระยาภูษณ	เจ้ากรมสังฆการ
พระยาสุภาสตรา	ว่าความแพ่ง

ศักราช ๘๐๐๐

พระยาวงศาอิรา	นายคลังโกไสยพัตร	นายคลังทิพรัตน์
พระยามนตรีนายก	นายคลังโกชนาลัย	
พระยาเทพนายก	นายฉางเข้าเปลือก	
พระยามหาอิรา		
พระยาสุวิโยไทย		
พระยามนตรีขันธ		

ศักราช ๖๐๐๐

พระยามนตรีสงคราม	นายคิลาน
------------------	----------

ปลัดกรมตำรวจ

ปลัดพระยาวงศาอนุรักษ

พระเทพขันธ	ปลัด
------------	------

ศักราช ๕๐๐๐

พระเนตรพระองค์
พระเสนาหาพระองค์

ปลัดพระยาบวรราช

ศักราช ๒๐๐๐

พระมนตรีเสนา

พระนราธิบดี

พระเพ็ชรราชา

นายองครักษ์

ในทำเนียบครั้งองค์สมเด็จพระนารายณ์รามาธิบดี มีกำหนด
เครื่องยศขุนนางกรมพิชชาไว้ดังนี้

ศักราช ๓๐๐๐๐ ให้กันร่วมแพรแดง มีระบาย ๓ ชั้น สวม
เสื้อครุยสีแดง ถอดลงเครื่องยศหกเหลี่ยมเข้าเฝ้า

ศักราช ๘๐๐๐ ให้กันร่วมแพรสีทอง มีระบาย ๒ ชั้น สวม
เสื้อครุยสีทอง

ศักราช ๖๐๐๐ ให้กันร่วมสีม่วง มีระบายชั้นเดียว สวมเสื้อครุย
สีม่วง

ศักราช ๕๐๐๐, ๔๐๐๐ ให้กันร่วมฉนวน สวมเสื้อครุยพินเขี้ยว

ศักราช ๓๐๐๐ ลงมา ให้สวมเสื้อครุยขาว

ผลประโยชน์ขุนนางกรมพิชชา แต่โบราณมาไม่มีเบี้ยหวัด
เงินเดือน ขุนนางผู้ใหญ่ได้กินเมืองส่วย ขุนนางผู้น้อยได้กินบ้านส่วย
ที่เป็นพระเป็นหลวงก็มีเลขส่วยสำหรับหาเลี้ยงนาย

ขุนนางที่ได้อำนาจเมืองส่วย คือ อรรคมหาเสนา แลจตุสดมภ์
ทั้ง ๔ สำรับ มีแจ้งอยู่ในทำเนียบที่พระยาจำแลนยติ (เทศ) จดไว้ดังนี้

เมืองส่วยชั้นพาทละหะ

๑	เมืองกะพงสวาย	เมืองเอก
๒	เมืองเซิงไพร	เมืองชั้น
๓	เมืองสโทง	”
๔	เมืองช้แครง	”
๕	เมืองสตั้งไถง	”

เมืองส่วยชั้นพระยายมราช

๑	เมืองกรัง	เมืองเอก
๒	เมืองกำโปก	เมืองชั้น
๓	เมืองพุทไธมาศ	”
๔	เมืองกะพงไสม	”
๕	เมืองขาททางเรือ	”
๖	เมืองขาททางบก	”
๗	เมืองไพรกระยาต	”
๘	เมืองคองขาศรี	”
๙	เมืองเขยมสุทศ	”

เมืองส่วยชั้นพระยาวง

๑	เมืองตะโปงคมม	เมืองเอก
๒	เมืองศรีธอชวา	เมืองชั้น
๓	เมืองโฉลง	”

๔	เมืองศรีธอกกลาง	เมืองชน
๕	เมืองสตงไถง	"
๖	เมืองสมยก	"
๗	เมืองเกาะสัพิน	"
๘	เมืองกระแจะ	"
๙	เมืองสมบูรณ์	"

เมืองส่วยชั้นพระยากลาโหม

๑	เมืองขานนมเปิน	เมืองเอก
๒	เมืองไพรแวง	เมืองชน
๓	เมืองเขยมใจ	"
๔	เมืองลำทวน	"
๕	เมืองสวายเตียบ	"
๖	เมืองละเวียเอม	"
๗	เมืองเกียนสวาย	"
๘	เมืองพนมเปิน	"
๙	เมืองกะพงหลวง	"

เมืองส่วยชั้นพระยาจักรี

๑	เมืองโพธิสัตว์	เมืองเอก
๒	เมืองลลาปะเอีย	เมืองชน
๓	เมืองบริบูรณ์	"

๔	เมืองกรง	เมืองชน
๕	เมืองสำโรงโตง	”
๖	เมืองตะคร้อ	”
๗	เมืองตะโปง	”
๘	เมืองคลัง	”
๙	เมืองละแวก	”

เมืองโท

๑	เมืองกะพงเลง	ชนสัมเด็จพระเจ้าพระยา
๒	เมืองกะพงเสียม	ชนพระยาวงศ์อรรคราช
๓	เมืองศรีธอ	ชนพระยาธรรมา
๔	เมืองกันตานส์ตัง	ชนพระยาพิบลย์
๕	เมืองพนมสรวจ	ชนพระยาราชเทศะ

เมืองตรี

๑	เมืองกระษัตร์กันตาน	ชนพระยาเชษฐ
๒	เมืองสตัดกรอง	ชนพระยาเอกราช
๓	เมืองสำโรงแสน	ชนพระยาศรทพวง
๔	เมืองเขยมส์ก	ชนพระยาประเทศ
๕	เมืองกันชร	ชนพระยานรินทร์

เมืองจัตวา

๑	เมืองไพรภะคี	ขุนพระยาธิปัตเสนา
๒	เมืองมุกกาปน	ขุนพระยาวงศ์านุรักษ์
๓	เมืองอินลงราช	ขุนพระยาขรรษา

ตำแหน่งราชาคณะตามทำเนียบเดิมก็แบ่งเป็นสำหรับแต่มีแต่สำหรับ
เอก สำหรับโท สำหรับตรี คือ

สำหรับเอก สักดินา ๑๐๐๐๐

- สมเด็จพระสังฆราชาธิบดี
- สมเด็จพระสคนธาธิบดี
- สมเด็จพระธรรมลิขิต
- สมเด็จพระโพธิวงศ์
- สมเด็จพระวันรัตน์

สักดินา ๕๐๐๐

- สมเด็จพระมหาพรหม
- สมเด็จพระมหาธาตุ

สักดินา ๔๐๐๐

- สมเด็จพระศีลสีทธีวาตม

สำหรับโท สักดินา ๑๐๐๐๐

- สมเด็จพระมหาขุณฺฑาวงศ์
- สมเด็จพระพุทธวงศ์

สมเด็จพระธรรมโฆษา

สมเด็จพระสารีบุตร

สมเด็จพระมัทศญาณ

สำหรับตรี

สักดินา ๑๐๐๐๐

สมเด็จพระอริยวงศา

สมเด็จพระพุทธโฆษา

สมเด็จพระธรรมเสนาบดี

สมเด็จพระนโรธ

สมเด็จพระมนีปทุม

ทำเนียบหัวเมืองชั้นกรมพุทธา

เมืองเอก

เมืองกพงสวาย

พระยาเดโช

เจ้าเมือง

เมืองชั้น

เมืองเชิงไพร

พระยาเพชรเดโช

เจ้าเมือง

เมืองสโทง

เมืองช้แครง

เมืองสตั้งไถง

เมืองเอก

เมืองกรัง

พระยาพิศณุโลก

เจ้าเมือง

เมืองชั้น

เมืองกำแพง

พระยาเสนาสุจิต

เจ้าเมือง

เมืองพทโธมาศ

พระยาราชาเศรษฐี

”

เมืองกพงไสม

พระยาธิเบศร์สงคราม

”

เมืองขาททางเรือ

เมืองขาททางบก

เมืองไพรกะขาด

พระยาไชยโยธา

เจ้าเมือง

เมืองคองขาศรี

เมืองเขยมสัทคี

เมืองเอก

เมืองตโยงคम्म

พระยาวรรชณ

เจ้าเมือง

เมืองชั้น

เมืองศรีธอชวา

เมืองไฉลง

พระยาเสนาสงคราม

”

เมืองศรีธอกลาง

เมืองสตั้งไถง

เมืองกรอง	พระยาเสนาราชสงคราม	เจ้าเมือง
เมืองลำโรงทอง	พระยาอุไทยธิดราช	”
เมืองตะคร้อ		
เมืองถไผ่		
เมืองกรัง		
เมืองตะแวก		

เมืองโท

เมืองกพงแลง		
เมืองกพงเสียม	พระยามนตรีเสนา	”
เมืองศรีอ	พระยาแสงคราม	”
เมืองกันตานสัง		
เมืองพนมสรจ		

เมืองตรี

เมืองกระษัตร์กันตาน		
เมืองสังตรอง	พระยาราชไช	”
เมืองลำโรงแสน		
เมืองเขยมสดี		
เมืองกันชร		

เมืองจตุวา

เมืองไพระกะตี	พระมนตรีเสนา	เจ้าเมือง
เมืองมุกกำปุน	พระยามุขสาคร	”
เมืองอนลงราช	พระยาราชสาคร	”

เมืองซึ่งไม่มีในทำเนียบพระยาเจ้าแสนบดี (เทศ)

(ได้จากพงศาวดารรัชกาลที่ ๑ เถระายงานทัพญวน)

เมือง	พระยา	เจ้าเมือง
เมืองเชิงกะชุม	พระยาพิศณุโลก	เจ้าเมือง
เมืองศรีสุนทร	พระยาแสนสงคราม	”
เมืองละแวก	พระยาแสนเสนา	”
เมืองขลง	พระยายศไช	”
เมืองขตของ	พระยาราชามาตรี	”
เมืองปากก	พระยาอาธิกาวงศา	”
เมืองโคกแสะ	พระยาแสนทองฟ้า	”
เมืองสวายท่าพด	พระยาโนสงคราม	”
เมืองลครวัต	พระยาลครเสียมราช	”
เมืองขาท	พระยาวงศาอินชิต	”
เมืองตะคร้อ	พระยาชำนาญสงคราม	”
เมืองอมอ	พระยามนตรีเสนา	”
เมืองมัจจุ	พระยาราชามาตรี	”
เมืองขะไย	พระยาเสนาราชสงคราม	”
เมืองขาราย	พระยาแสนทองฟ้า	”
เมืองสวายจิตร	พระยารัตนาวิเศษ	”
เมืองกระมอนล่อ		”

